

قیام علیه حاکم در فقه مذاهب اسلامی
باتاکید بر جریان بیداری اسلامی

• محمد علی ابراهیمی •

سرشناسه	محمد علی ابراهیمی، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	قیام علیه حاکم در فقه مذاهب اسلامی با تأکید بر جریان بیداری اسلامی / محمد علی ابراهیمی
مشخصات نشر	قم: تحسین ما، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	۱۸۲ ص.
شابک	۱۰۰۰۰ تومان ۶-۰۰-۹۵۷۳۸-۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه
موضوع	اسلام و دولت
موضوع	شیعه و سیاست
موضوع	اهل سنت - نظریه درباره سیاست
موضوع	کشور داری - جنبه های مذهبی - اسلام
موضوع	مشروعیت حکومت (فقه)
موضوع	اسلام - تجدید حیات فکری
رده بندی کنگره	۱۳۹۴، ۹ ق ۲ الف / Bp231
رده بندی در بی	۲۹۷/۴۸۳۲
شماره کتبات	۳۸۸۱۹۷۸

انتشارات کتبه
 خیابان معلم، جنب سراج
 طبقه دوم، واحد ۷
 تهران - ۷۹۳۸ ۵۳ ۰۰۳۳

قیام علیه حاکم در فقه مذاهب اسلامی با تأکید بر جریان بیداری اسلامی

مؤلف: محمد علی ابراهیمی

صفحه آرای: مصطفی صلواتی

ناشر: تحسین ما

نوبت چاپ: اول / پاییز ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

لیتوگرافی و چاپ: ترام / زیتون

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۶-۰۰-۹۵۷۳۸-۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸

همراه ناشر: ۹۱۲۱۵۳۷۹۳۸

حق چاپ برای ناشر و مؤلف محفوظ است.

چکیده

از جمله موضوعات مهم در عصر حاضر و فقه سیاسی شیعه و سنی، موضوع بیداری اسلامی و جنبش‌های اسلامی ضد استبدادی و روش برخورد حاکمان و رهبران دینی با این قیام‌ها می‌باشد. اثر حاضر به روش توصیفی - تحلیلی به بیان قیام علیه حاکم (جائر و عادل) در قالب نظرات و دیدگاه‌های مختلف پرداخته است و در مجموع به این نتیجه رسیده‌ایم که قیام علیه حاکم جور نه تنها جایز است بلکه نوعی تکلیف است و از باب امر به معروف و نهی از منکر، لازم است به اعمال خلاف قانون و دین آن‌ها اعتراض نمود، ولی اهل سنت چنین قیامی را جایز ندانسته و اطاعت از هر امیر و حاکم مسلمان ولو ظالم و جائر را واجب می‌دانند. در فقه شیعه، همه علما با توجه به قیام امام حسین(ع) در مقابل ظلم و بیداد یزید و انحرافات ایجادش او در دین اسلام، این امر را نه تنها تأیید؛ که حتی آن را واجب نیز می‌شمارند؛ اما در فقه سیاسی اهل سنت با توجه به شرایط و شرایطی آن‌ها و لزوم حمایت حکومت‌ها و والیان آن‌ها از این مذاهب و نیز، نیاز حاکمان ظالم از تأیید اعمال وحشیانه و ظالمانه خود، از سوی عالمان دینی، همیشه قیام علیه این گونه حاکمان مردود بوده و از سوی عالمان دینی مذاهب و فرق اهل سنت نهی شده است.

واژگان کلیدی: قیام بر ضد حاکمان، جهاد، بغی، محاربه، بیداری اسلامی، حاکم، طاغوت.

فهرست مطالب

فصل اول:

کلیات و مفاهیم

۱-۱. کلیات.....	۱۳
۱-۱-۱. تعریف مسأله.....	۱۳
۱-۱-۲. ضرورت و اهداف تحقیق.....	۱۳
۱-۱-۳. سؤالات تحقیق.....	۱۴
۱-۱-۴. روش تحقیق.....	۱۴
۱-۱-۵. پیشینه تحقیق.....	۱۴
۲-۱. تعریف و ماهیت.....	۱۵
۱-۲-۱. قیام.....	۱۵
۲-۲-۱. محاربه.....	۱۶
۳-۲-۱. حرب.....	۱۸
۴-۲-۱. حاکم.....	۱۸
۵-۲-۱. جهاد.....	۱۹
۶-۲-۱. طاغوت.....	۲۰
۷-۲-۱. بغی.....	۲۱
۸-۲-۱. جرم سیاسی.....	۲۳
۹-۲-۱. بیداری اسلامی.....	۲۳

فصل دوم:

دیدگاه مذاهب اسلامی درباره مبانی مشروعیت حاکم اسلامی

۱-۲. معنای حکومت.....	۲۷
۱-۱-۲. معنای لغوی.....	۲۷
۲-۱-۲. معنای اصطلاحی.....	۲۷
۴-۲. دلایل نیاز به حکومت.....	۳۲

- ۳۲..... ۲-۴-۱. تأمین نظم و امنیت داخلی جامعه.
- ۳۲..... ۲-۴-۲. ایجاد تعادل بین فعالیتهای اقتصادی.
- ۳۳..... ۲-۴-۳. رفع اختلافها و کشمکشها.
- ۳۳..... ۲-۴-۴. انجام کارهای بی متصدی.
- ۳۴..... ۲-۴-۵. وضع احکام و مقررات جزئی.
- ۳۴..... ۲-۴-۶. تعلیم و تربیت.
- ۳۵..... ۲-۴-۷. دفاع و آمادگی در برابر دشمنان.
- ۳۷..... ۲-۵-۵. انواع حکومت ها.
- ۳۷..... ۲-۵-۱. حکومت الهی.
- ۴۰..... ۲-۵-۲. حکومت طاغوتی (غیر الهی).
- ۴۵..... ۲-۵-۳. وظایف حاکم اسلامی.
- ۴۵..... ۲-۵-۴. حفاظت.
- ۴۵..... ۲-۶-۲. افتاء.
- ۴۶..... ۲-۶-۳. قضاء.
- ۴۶..... ۲-۶-۴. ولاء.
- ۴۷..... ۲-۷-۱. وظایف حاکم اسلامی از منظر احادیث سنت.
- ۴۷..... ۲-۸-۱. ویژگی حاکم اسلامی در نهج البلاغه.
- ۴۸..... ۲-۸-۱. ایمان و تقوا.
- ۴۸..... ۲-۸-۲. زهد و پرهیز از دنیا گرایی.
- ۴۸..... ۲-۸-۳. دفاع از دین و پرهیز از هوای نفس.
- ۴۹..... ۲-۸-۴. ساده زیستی.
- ۵۱..... ۲-۸-۵. مهربانی و محبت نسبت به مردم.
- ۵۲..... ۲-۸-۶. استفاده از مشاوران و همکاران شایسته.
- ۵۳..... ۲-۸-۷. توجه به ضرورتهای اجتماعی و آبادانی شهرها.
- ۵۴..... ۲-۸-۸. عادل و معتدل بودن.
- ۵۵..... ۲-۸-۹. سعه صدر و گشادگی روح و فکر.

فصل سوم:

دیدگاه مذاهب اسلامی درباره قیام علیه حاکمان جور

مقدمه:	۵۹
۱-۳. دیدگاه شیعه	۶۰
۱-۱-۳. امامیه	۶۰
۲-۱-۳. زیدیه	۷۵
۳-۱-۳. اسماعیلیه	۷۵
۲-۳. دیدگاه اهل تسنن	۷۶
۱-۱-۳. بررسی نظرات قائلان به حرمت قیام علیه حاکم جور	۷۶
۲-۲-۳. اراء نرات دانشمندان وهابیت درباره احادیثی که خروج علیه حاکم را منع کرده‌اند	۸۰
۳-۲-۳. دلایل قائلان به حرمت خروج علیه حاکم جور	۸۳
۴-۲-۳. پیامدهای خروج علیه حاکم	۹۱
۵-۲-۳. مخالفت گروهی از مفتیان شیعه با ادعای اجماع	۹۳
۶-۲-۳. نقادی بر نظریه مخالفت خروج علیه حاکم ظالم	۹۴
۷-۲-۳. تأثیر منفی فتواها	۹۵
۸-۲-۳. جمع میان فتاوا و آیات	۹۷
۹-۲-۳. بیداری اسلامی و قیام علیه ظالم	۹۹

فصل چهارم:

قیام علیه حاکم عادل

مقدمه:	۱۱۵
۱-۴. بغی در لغت	۱۱۶
۲-۴. بغی در اصطلاح قرآن	۱۱۶
۳-۴. بغی در اصطلاح فقه	۱۱۸
۴-۴. شروط صدق بغی و باغی در دیدگاه فقها	۱۱۹
۵-۴. مصادیق باغی و بغی	۱۱۹

۴-۶	اسباب نزول آیه ۹ سوره حجرات	۱۲۱
۴-۷	تفسیر آیه ۹ سوره حجرات	۱۲۱
۴-۸	برای طائفان متقاتلتان چندین حالت قابل تصور است	۱۲۲
۴-۹	قیام علیه حکومت عادل از منظر فقها	۱۲۵
۴-۱۰	قیام علیه حکومت عادل در روایات	۱۳۶
۴-۱۱	احکام بغی	۱۳۹
۴-۱۲	جرم بغی در قرآن و سیره اهل بیت (ع)	۱۴۴
۴-۱۳	قاتلان به عدم حکم این آیه بر بغات	۱۴۵
۴-۱۳-۱	دلایل رد قول مخالفان	۱۴۵
۴-۱۳-۲	دلایل قاتلان به وجود حکم این آیه بر بغات	۱۴۶
۴-۱۳-۳	ابطال حد با بغات	۱۴۹
۴-۱۴	تقدیر	۱۵۰
۴-۱۵	مقایسه جرم باسی بغی	۱۵۴
۴-۱۶	احکام مترتب بر پذیرش توبه و ضمانت بغات در مراحل مختلف درگیری	۱۵۵
۴-۱۶-۱	پیش از قیام باغیان و شرع درگیری	۱۵۵
۴-۱۶-۲	در اثنای درگیری و جنگ	۱۵۷
۴-۱۶-۳	فراریان	۱۶۱
۴-۱۶-۴	پس از خاتمه شورش و درگیری	۱۶۲
۴-۱۶-۵	توبه‌ی اسرا بعد از اتمام جنگ	۱۶۲
۴-۱۷	شرایط جنگ با بغات یا مجرمین سیاسی	۱۶۳
۴-۱۸	نحوه رفتار با اسیران و مجروحین جنگی	۱۶۵
	نتیجه گیری	۱۶۷
	کتابنامه	۱۷۳